

14 WERKPROTOCOL GRONDBROEDENDE VOGELS

Op de grond broedende vogelsoorten die in het HIC met vaste regelmaat als broedvogel zijn vastgesteld, zijn onder andere Zilvermeeuw *Larus argentatus*, Kleine mantelmeeuw *Larus fuscus*, Stormmeeuw *Larus canus*, Kievit *Vanellus vanellus*, Scholekster *Haematopus ostralegus*, Veldleeuwerik *Alauda arvensis*, Graspieper *Anthus pratensis*, Brandgans *Branta bernicla* en Patrijs *Perdix perdix*.

Figuur 37. Zilvermeeuw (links) en Scholekster (rechts).

Figuur 38. Kleine mantelmeeuwen.

Figuur 39. Brandgans (links) en Veldleeuwerik (rechts).

Naast de bovenstaande vogelsoorten die vaak relevant zijn in relatie tot beheer en ruimtelijke ingrepen, komen diverse andere grondbroedende soorten voor in het havengebied. Met name op vlakke terreinen met een korte vegetatie. Alle vogelsoorten zijn tijdens het broeden strikt beschermd.

Alle inheemse vogelsoorten genieten een Europese bescherming volgens de Vogelrichtlijn. Hierop is het beschermingsregime van artikel 3.1 Wnb van toepassing. Er geldt volgens artikel 3.31 Wnb een vrijstelling voor de verbodsbepalingen bij bestendig gebruik, onderhoud en beheer. De gedragscode HbR voorziet hierin, met uitzondering van situaties waarin sprake is van compensatie van leefgebied. In het geval van compensatie dienen werkzaamheden te worden uitgesteld tot na het broedseizoen van de vogelsoorten in kwestie en moet volgens het SMP gewerkt worden. Voor het verstoren van broedende vogels kan **geen** ontheffing worden verkregen.

Onder een beschermde situatie voor broedende vogels wordt verstaan:

- nest in aanbouw;
- bezet nest met broedende geslachtsrijpe vogel(s);
- bezet nest met eieren;
- bezet nesten met jongen;
- nog niet vliegvlug jong buiten nest dat voor de overleving afhankelijk is van het perceel waarin het nest zich bevindt.

Verstoringen die niet leiden tot het vernielen of wegnemen van een nest, zoals het voor korte tijd laten opvliegen van vogels vanwege beheer of ruimtelijke ingrepen, zijn niet langer wettelijk verboden. Vogels mogen volgens art 3.1 lid 5 Wnb verstoord worden, mits dat niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort.

Belangrijke uitgangspunten:

- Wanneer een handeling voor verstoring zorgt waarbij dit van wezenlijke negatieve invloed kan zijn op de staat van instandhouding van de vogelsoort, dan moet het negatieve effect hiervan teniet gedaan worden. Dat moet door een ander geschikt leefgebied te realiseren, binnen een afstand van het oorspronkelijke leefgebied die passend is voor deze soort (dit is maatwerk). Wanneer dat niet mogelijk is wordt gesproken over compensatie en dient dit te geschieden volgens de voorschriften in een ontheffing.
- Voordat overgegaan wordt tot broedvrij houden van een terrein, zal eerst overleg nodig zijn met een ecooloog of dit mogelijk is, gezien de vogelsoorten die aanwezig zijn en hun staat van instandhouding, zodat bepaald kan worden of broedvrijhouden past binnen de kaders van de Wnb. Er moet gecontroleerd worden of voldoende alternatieve nestgelegenheden beschikbaar blijven in de directe omgeving.

14.1 Maatregelen ter bevordering

Grondbroedende vogels worden op een aantal plekken beschermd tegen de Vos, ter bevordering van broedsucces. Het plaatsen van hekken en rasters in combinatie met gericht beheer van de Vossenpopulatie wordt ingezet op onder meer de Maasvlakte en kan op meer plaatsen leiden tot een verhoging van het broedsucces van grondbroedende vogelsoorten.

14.2 Planning werkzaamheden

Tabel 11. Vereiste planning in geval van beschermde situatie grondbroedende vogels.

JAN	FEB	MAA	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Buiten broedseizoen: september t/m februari (maart en augustus zijn afhankelijk van de betreffende soort en de weersomstandigheden)											
Bij de planning van de werkzaamheden moet rekening worden gehouden met het broedseizoen. Maatregelen om te voorkómen dat een soort zich vestigt op de beoogde werklocatie moeten zo kort mogelijk <u>voorafgaand aan de werkzaamheden</u> worden genomen, maar mogen onder geen beding nog plaatsvinden als vogels zich reeds hebben gevestigd.											

14.3 Maatregelen gedragscode bij maaiwerkzaamheden

Terreinen waar (nog) geen vogels broeden
Voor grote oppervlaktes aan bermen, leidingstroken en taluds is een beeldkwaliteitseis geformuleerd. Hierin staat een te behalen norm voor de hoogte van de vegetatie in percelen. Wanneer geen broedende vogels voorkomen dient nog wel te worden gecontroleerd of sprake is van beschermde plantensoorten. Zie eerdere hoofdstukken voor mogelijke aanvullende eisen. Indien geen broedende vogels of beschermde planten in het terrein aanwezig zijn, bepaalt de aannemer zelf de planning en wijze van uitvoering van het maaiwerk volgens contract HbR.
Terreinen waar vogels broeden
Het markeren van individuele nesten en hieromheen maaien is niet toegestaan in het kader van bestendig gebruik, beheer en onderhoud. Het gehele perceel waarin beschermde soorten aanwezig zijn, dient in de groene periode gemaaid te worden en niet daarbuiten.
Onder begeleiding van een ecologisch deskundige
Wanneer in een vlak moet worden gemaaid of ander activiteiten moeten plaatsvinden in de rode periode vanuit <u>veiligheidsbelang</u> of in relatie tot een calamiteit, dan moet dit worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundig ecoloog en met goedkeuring van HbR. Hierbij wordt met uiterste inspanning voorkomen dat vogels gedood worden; in het uiterste geval wordt een enkel nest met broedsel op korte afstand verplaatst waarmee al het redelijke gedaan wordt om de vogels de gelegenheid te geven buiten het terrein waar een calamiteit is of een veiligheidsissue is, het broeden voort te zetten. Voorbeelden van calamiteiten zijn: toegang naar een afsluiter/kademuur/toegangshek etc. wegens ongeplande werkzaamheden die nodig zijn voor het waarborgen van veiligheid, het opgraven van een leiding voor ongeplande werkzaamheden die nodig zijn voor het waarborgen van veiligheid of verhelpen van een storing. Hierbij zal altijd onder begeleiding van een ecologisch deskundige gewerkt moeten worden, in zo'n kort mogelijke tijd met zo min mogelijk ingrepen.

14.4 Maatregelen ontheffing bij ruimtelijke ingrepen

Terreinen waar (nog) geen vogels broeden

Onder “broedvrij” houden wordt verstaan het preventief weren van vogels uit een terrein om te voorkomen dat deze gaan nestelen en er een beschermde situatie ontstaat die een belemmering vormt voor een voorgenomen activiteit.
Onder begeleiding van een deskundige
In geval van een perceel waar zich een meeuwenkolonie bevindt, dient voorafgaand aan het broedvrij houden contact te worden opgenomen met HbR over de voorwaarden waaronder de werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd.
Methodes om vogels te verjagen mogen alleen worden ingezet wanneer zeker is dat er niet wordt gebroed en broedende vogels niet worden verstoord. Geoorloofde middelen om vogels te verjagen zijn dan onder andere getrainde honden (‘pointers’), een gaskanon, vliegers, linten, netten, laserlicht en lampen. Deze methoden zijn alleen toegestaan in het kader van ruimtelijke ingrepen en alleen na goedkeuring door HbR.
Vogels kunnen van een terrein worden verjaagd door speciaal voor dit doeleinde getrainde honden. De mate van inzet hangt af van de omvang en gesteldheid van het terrein en de nabijheid van broedplaatsen van bepaalde soorten (en daarmee het vestigingsrisico). Bij Zilvermeeuw en Kleine mantelmeeuw moet deze methode in de periode februari-juli worden ingezet om effectief te zijn, met de meest intensieve acties in april-juni.
Voor kleine terreinen (<2500 m ²) is het gebruik van polyethyleennetten een optie om vestiging van broedende vogels te voorkomen. Bij de uitvoering van deze methode dienen de richtlijnen te worden aangehouden in de Evaluatie Pilot Broedvrij houden 2011 (Staaik & Benders 2011).
Een terrein kan worden omringd door een lage kleidijk en onder water worden gezet tot kort voorafgaand aan de werkzaamheden. Op deze manier wordt nestelen onmogelijk gemaakt.
Op plaatsen die al meerdere broedseizoenen worden gebruikt door koloniebroeders als Kleine mantelmeeuw en Zilvermeeuw, moet op een intensieve manier worden voorkomen dat vogels zich opnieuw vestigen.
Voor bepaalde situaties, waaronder dijken en tankputten rond opslagterminals met een lage grasvegetatie, mogen schapen worden ingezet om te voorkomen dat zich broedende meeuwen vestigen.
Terreinen waar vogels broeden
Onder begeleiding van een deskundige
In het gehele perceel waarin broedende soorten aanwezig zijn dient in de groene periode gewerkt te worden.
Vakken waarin zich grondbroedende vogels bevinden mogen niet worden betreden met voertuigen.
Handelingen in het kader van een calamiteit of vanuit veiligheidsbelang, in een vlak waar zich grondbroedende vogels bevinden, kunnen alleen uitgevoerd worden onder begeleiding van een deskundig ecooloog.

14.5 Overige maatregelen die altijd gelden bij dit protocol

Naast bovenstaande maatregelen, moet ten alle tijden rekening gehouden worden met beschermde plantensoorten. De beschermde planten mogen tijdens de bloeitijd niet worden beschadigd of gemaaid en de groeiplaats moet intact blijven. Zie de betreffende hoofdstukken hiervoor.

Voorts dient rekening gehouden te worden met het zorgbeginsel van de Wnb (zie paragraaf 3.2) en met de generieke eisen (zie Hoofdstuk 10).

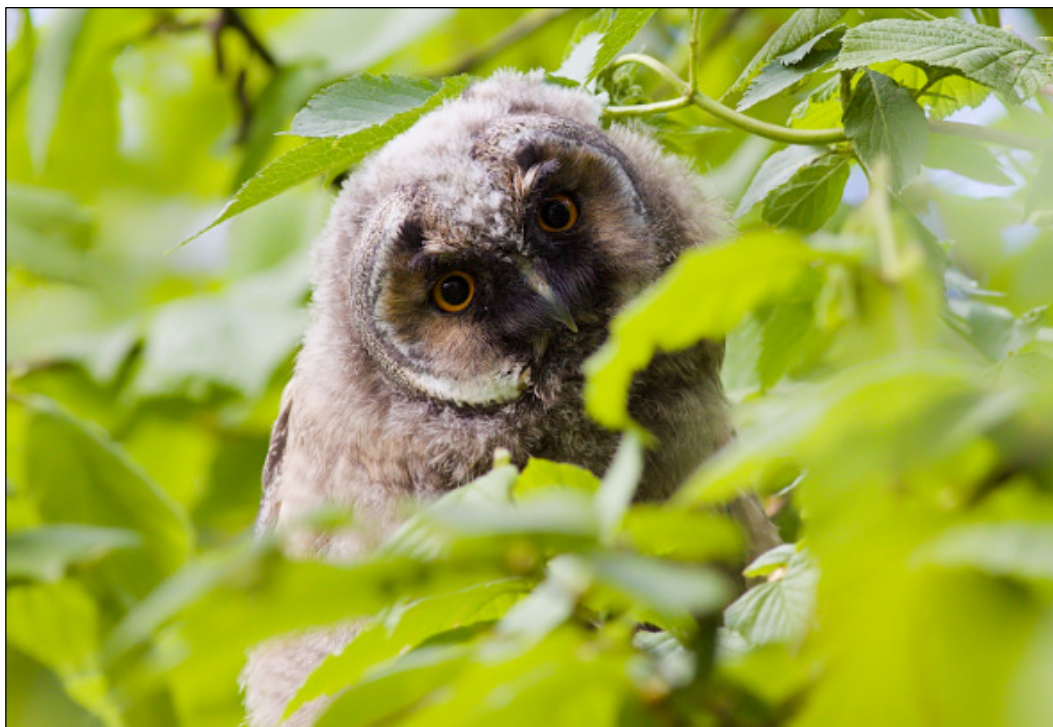
15 WERKPROTOCOL BOOM-, STRUWEEL-, EN GEBOUWBROEDENDE VOGELS

Tijdens het broedseizoen zijn alle broedende vogels en hun nesten strikt beschermd. Voor het verstoren van broedende vogels kan geen ontheffing worden verkregen. Alle inheemse vogelsoorten genieten een Europese bescherming volgens de Vogelrichtlijn. Hierop is het beschermingsregime van artikel 3.1 Wnb van toepassing. Er geldt volgens artikel 3.31 Wnb een vrijstelling voor de verbodsbepalingen bij bestendig gebruik, onderhoud en beheer. In situaties waarin sprake is van aantasting en mogelijk verplichte compensatie van leefgebied, dienen werkzaamheden te worden uitgesteld tot na het broedseizoen van de vogelsoorten in kwestie en moet gewerkt worden volgens de voorschriften uit het SMP.

De nestplaatsen van bepaalde vogelsoorten genieten bovendien een jaarrond beschermde status, dus ook wanneer de vogels niet op het nest zitten of zelfs maar in de buurt zijn. Jaarrond beschermde soorten waarvan broedgevallen in het HIC zijn vastgesteld, zijn Buizerd *Buteo buteo*, Havik *Accipiter gentilis*, Slechtvalk *Falco peregrinus*, Boomvalk *Falco subbuteo*, Ransuil *Asio otus*, Roek *Corvus frugilegus* en Huismus *Passer domesticus*. Voor de Slechtvalk is vanwege zijn unieke positie als nestkastbroeder op gebouwen, een separaat *aanvullend* werkprotocol opgenomen in Hoofdstuk 12. Huismus wordt hier niet verder besproken want is onderdeel van een apart SMP.

Figuur 40. Buizerd.

Figuur 41. Ransuil.

Figuur 42. Roek.

Onder een beschermde situatie in relatie tot broedende vogels wordt verstaan:

- nest in aanbouw;
- bezet nest met broedende geslachtsrijpe vogel(s);
- bezet nest met eieren;
- bezet nesten met jongen;
- nog niet vliegvlug jong buiten nest dat voor de overleving afhankelijk is van het perceel waarin het nest zich bevindt.

Onder een jaarrond beschermde situatie wordt verstaan:

- de fysieke nestplaats gedurende het gehele jaar;
- de directe omgeving (deze straal verschilt per soort!) van de nestplaats voor zover deze van invloed is op het functioneren van de nestplaats;
- de omgeving van de nestplaats indien de betreffende soort zich hier ophoudt en gevoelig is voor verstoring.

Kleine verstoringen, zoals het voor korte tijd laten opvliegen van vogels vanwege beheer of ruimtelijke ingrepen, is niet wettelijk verboden. Vogels mogen volgens art 3.1 lid 5 Wnb verstoord worden, mits dat niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort.

Naast de jaarrond beschermde soorten is er een niet uitputtende reeks soorten die in potentie onder specifieke situaties kunnen opduiken en waarop een strikt beschermingsregime in het voor die soorten geldende broedseizoen van toepassing is. Grootschalige kap dient voorkomen te worden in gebieden waar de betreffende vogels leven. Grootschalig is het eenmalig op grote schaal uitvoeren van kapwerkzaamheden, maar ook het cumulatieve effect van kappen in de loop der jaren. Kapmeldingen worden daarom door HbR genoteerd om dit te monitoren en bij evaluatie op kaart aan te geven, dit is een eis uit de ontheffing.

Belangrijke uitgangspunten:

- Voordat overgegaan wordt tot het verstoren van het leefgebied van een jaarrond beschermde soort, zal eerst overleg nodig zijn met een deskundig ecooloog of dit mogelijk is in het licht van de vogelsoort en de staat van instandhouding. HbR dient hier altijd en expliciet in betrokken te zijn.
- In het geval dat een handeling verstoring teweegbrengt waarbij dit van wezenlijke negatieve invloed kan zijn op de staat van instandhouding van de vogelsoort, dienen de relevante voorschriften verbonden aan het SMP van HbR te worden gevolgd (hieronder vermeld).
- Jaarlijks wordt gemonitord hoeveel broedgevallen van de jaarrond beschermde soorten aanwezig zijn in het beheersgebied van HbR, ter onderbouwing of bepaalde activiteiten in het kader van bestendig gebruik, beheer en onderhoud mogelijk zijn en blijven in hun bestaande vorm, en of er voldoende leefgebied aanwezig blijft

15.1 Maatregelen ter bevordering

Voor de Buizerd en Ransuil worden momenteel een aantal maatregelen genomen. Er worden meer bomen geplant voor de lange termijn en voor de korte termijn worden voor de Buizerd speciale palen geplaatst met kunstnesten, met daaromheen aangeplante heesters. Op plaatsen waar voor deze soorten wel volop geschikte foerageergebieden voorhanden zijn, voorzien deze maatregelen in potentiële nestgelegenheid en daarmee een verbetering van het leefgebied. Zie Bijlage 5 en Bijlage 6 voor meer informatie.

15.2 Planning werkzaamheden

Tabel 12. Vereiste planning in geval van beschermde situatie boom-, struweel-, en gebouwbroedende vogels.

JAN	FEB	MAA	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Buiten broedperiode: oktober t/m februari (maart en september zijn afhankelijk van de betreffende soort en de weersomstandigheden) – bij vernieling van nesten, verblijfplaatsen of leefgebied kan dit alleen na overleg met een ecologisch deskundige.											
Bij de planning van de werkzaamheden moet rekening worden gehouden met het broedseizoen. Werkzaamheden in nabijheid van een nestlocatie die van negatieve											

invloed zijn op het broedsucces mogen onder geen beding plaatsvinden als een broedvogel zich heeft gevestigd.

15.3 Maatregelen gedragscode bij bestendig beheer en onderhoud

Op plaatsen waar een gebouw-, struweel-, of boombroedende vogel is vastgesteld of wordt vermoed, mogen in de rode periode geen versturende handelingen plaatsvinden. Vernietiging van nest, verblijfplaats of functioneel leefgebied is niet toegestaan, ook niet in de groene periode.

Bij onderhoudswerkzaamheden als snoeien of in geval van gebouwonderhoud, kan in de rode periode alleen gewerkt worden op voldoende afstand van een broedgeval. Binnen de verstoringafstand mag niet gewerkt worden.

Bij bomen en struweel moet gerekend worden met een straal van 75 meter, bij gebouwen een straal van 10 meter wanneer dit zonder ecologische begeleiding plaatsvindt. Mét ecologische begeleiding kan in beide gevallen mogelijk op kortere afstand gewerkt worden, afhankelijk van de soort en situatie. De situatie en het gedrag van de vogels dienen in het laatste geval altijd schriftelijk te worden gedocumenteerd.

In de groene periode mogen beheerswerkzaamheden worden uitgevoerd, mits de vaste rust- of verblijfplaats toegankelijk en intact blijft na het afronden van de werkzaamheden. Nesten mogen niet worden verwijderd en functioneel leefgebied rondom het nest mag niet worden vernietigd (zoals het weghalen van alle overige beplanting rondom de boom of het gebouw met een jaarrond beschermd nest).

Onder begeleiding van een ecologisch deskundige

In het kader van bestendig gebruik, beheer en onderhoud kan een ecologisch deskundige bepalen op welke afstand tot een bezet nest de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden, afhankelijk van de periode, soort en de situatie. De situatie en het gedrag van de vogels dienen in het laatste geval altijd schriftelijk te worden gedocumenteerd.

15.4 Maatregelen ontheffing bij ruimtelijke ingrepen

Op plaatsen waar een struweel-, of boombroedende vogel is vastgesteld of wordt vermoed, mogen in de rode periode geen versturende handelingen plaatsvinden.

Vakken waarin zich broedende vogels bevinden mogen niet worden betreden met voertuigen.

Onder begeleiding van een ecologisch deskundige

Indien dit niet mogelijk is: rondom de bekende verblijfsboom van de soort moet gedurende het broedseizoen een strook bos van minimaal 75 meter ongemoeid gelaten worden bij ruimtelijke ingrepen.

Beschermde zones instellen en deze duidelijk markeren waardoor rustige delen ontstaan waar de vogels ongestoord kunnen broeden.

In geval van kap nestboom buiten broedseizoen:

Zorg dat er nieuw geschikt habitat op korte termijn ontstaat in de directe omgeving. Dat kan door verbeteren van bestaand gebied in de omgeving (optimaliseren) en door het havenbreed meer aanplanten van (snelgroeiende) boomsoorten (bijvoorbeeld Populier).

Zolang de draagkracht voor een populatie van bestaande omvang in het Havengebied niet wordt aangetast, is kap op een bestaande nestlocatie van een soort toegestaan. Dit betekent dat binnen de reikwijdte van een bestaand territorium de mogelijkheid voor een nieuwe vestiging aannemelijk moet zijn.

Wanneer de draagkracht van de omgeving wordt aangetast, dus nieuwe nestbouw binnen de reikwijdte van een bestaand territorium onmogelijk wordt als gevolg van kap van bomen, moeten binnen de reikwijdte van dit territorium nieuwe bomen worden geplant die op de langere termijn kunnen voorzien in nieuwe nestelgelegenheid. Hiervoor moet altijd een deskundig ecooloog betrokken worden voor maatwerk.

Op deze wijze wordt voorkomen dat op langere termijn steeds meer plaatsen ongeschikt raken voor de soorten in kwestie als gevolg van kap. Uitgangspunt is dat het aanbod aan beschikbaar habitat in het gehele gebied op de lange termijn gelijk blijft.

Wanneer de draagkracht van de populatie van een soort (bijvoorbeeld Havik met gering aantal nestplaatsen in periferie van het Havengebied) in het gebied zeer laag is, mag kap op een bestaande nestlocatie alleen plaatsvinden wanneer is vastgesteld dat de metapopulatie in het gebied grenzend aan het Havengebied voldoende van omvang is om de gunstige staat van instandhouding daarvan op de langere termijn te waarborgen. Hiervoor moet altijd een deskundig ecooloog betrokken worden voor maatwerk.

Indien aanplant van nieuwe bomen noodzakelijk blijkt dienen hun aantal, de te (her)beplanten oppervlakte en locatie in een plan te worden vastgelegd.

15.5 Overige maatregelen die altijd gelden bij dit protocol

Naast bovenstaande maatregelen, moet ten alle tijden rekening gehouden worden met beschermde plantensoorten. De beschermde planten mogen tijdens de bloeitijd niet worden beschadigd of gemaaid en de groeiplaats moet intact blijven. Zie de betreffende hoofdstukken hiervoor.

Voorts dient rekening gehouden te worden met het zorgbeginsel van de Wnb (zie paragraaf 3.2) en met de generieke eisen (zie Hoofdstuk 10).